

РЕЦЕНЗІЯ

завідувачки кафедри мистецтва та дизайну костюма Київського національного університету технологій та дизайну, доктора технічних наук, професора Пашкевич Калини Лівіанівни на дисертацію **Навольської Лілії Василівни «ФОРМОУТВОРЕННЯ ЧОЛОВІЧОГО ОДЯГУ: ГЕНЕЗА, ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн

1. Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами

Актуальність дослідження зумовлена тим, що чоловіча мода потребує наукового осмислення та систематизації історичних надбань з метою формування інформаційної бази для подальшого використання при створенні нових моделей і колекцій модного одягу для чоловіків, прогнозування актуальних тенденцій чоловічої моди. Знання законів формоутворення дає можливість зрозуміти динаміку змін форм чоловічого костюма в окремі періоди часу та відтворити стиль конкретної доби, що необхідно при розробці сучасних колекцій одягу. Для сучасної фешн-індустрії необхідним є дослідження художньо-композиційних особливостей чоловічого історичного та сучасного костюмів, що безпосередньо пов'язано з тектонікою форми, а також актуальними є дослідження щодо виявлення особливостей формоутворення та стилістики чоловічого одягу, естетики його форми та розробка типологій форм і художньо-композиційних рішень історичного чоловічого костюма.

Дисертаційне дослідження Навольської Л.В. виконано в межах напрямів наукових досліджень КНУТД ««Н/н 7/18 Культурологія, естетика, конструктивно-функціональна проблематика дизайну в контексті етнокультури, екології та систем життєзабезпечення людини» (2015-2022 рр.); «Н/н 7/23 Дизайн і мистецтво у створенні систем життєзабезпечення людини: ергономічні, естетичні, екологічні, етнокультурні аспекти» (2023); «Н/н 44/23 Дослідження тектонічної структури та художньо-композиційних характеристик костюма в розробці перспективних колекцій одягу» (2023).

Комплексний аналіз колекцій дизайнерів та підприємств, що створюють чоловічу моду України і світу, сформувало інформаційну базу для подальшого використання при проектуванні моделей і колекцій модного одягу для чоловіків. Таким чином, підвищується актуальність комплексного дослідження еволюції, генези, тенденцій та проєктних практик чоловічої моди в українському та світовому контекстах.

2. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, викладені у роботі Навольської Л.В., обґрунтовано результатами дослідження значного теоретичного та фактичного матеріалу і базуються на фундаментальних положеннях сучасної науки та результатах наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет аналізу, а також обґрунтовано новизну та практичне значення. Робота є комплексною, предмет дослідження вивчено всебічно та системно. Цілісність роботи забезпечується належним структуруванням матеріалу. Логічність побудови викладення матеріалу дозволило авторці перейти від аналізу сучасного стану проблеми до її вирішення.

3. Оцінка змісту і структури дисертаційної роботи

Результати дисертаційного дослідження логічно структуровані та викладені на 350 сторінках. Основний текст роботи становить 220 сторінок та складається зі вступу, чотирьох розділів і висновків. Список використаних джерел містить 522 позиції, додатки подано на 130 сторінках.

Структура дисертації і послідовність викладу матеріалу відповідають поставленим цілям і завданням дослідження. Дисертація написана чітко, ілюстративний матеріал має високий ступінь інформативності.

У вступі дисертантка розкриває загальну характеристику роботи, актуальність, теоретико-методологічні засади та зв'язок дослідження з

науковими програмами, планами, темами. На підставі критичного аналізу наукових праць за напрямом роботи визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі та методи дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів роботи.

У першому розділі авторкою проведено аналіз проектної ситуації в галузі створення чоловічого одягу. Визначено основні завдання, загальну методологію та структурну модель дослідження на основі аналізу наукових джерел за темою роботи. Встановлено, що чоловічу моду науковці розглядали переважно фрагментарно, в контексті загального дослідження комплексу моди та у сукупності з жіночим костюмом, або висвітлювали окремі аспекти дизайну чоловічого одягу. Авторкою упорядковано роботи фахівців з дизайну чоловічого одягу, опубліковані та матеріалізовані актуальні моделі чоловічого одягу. Обрано і наведено науково-дослідні методи що дозволили дослідити еволюцію, визначити модні тенденції та проектну практику чоловічої моди в Україні та світі.

У другому розділі авторкою розглянуто передумови зародження чоловічої моди в контексті промислової революції, що у свою чергу зумовило розвиток виробництва тканин у XVIII ст. Досліджено еволюцію історичних форм чоловічого одягу відповідно до розвитку матеріалів. Проаналізовано зміну поглядів на чоловічий костюм і його функції у XIV – XIX ст. Це дозволило виявити окремі модні тенденції та розвиток еволюції в чоловічому одязі. Окреслено ключові етапи розвитку чоловічої моди, представлено історичні аспекти її виникнення, появи та еволюційного розвитку. Розглянуто естетику форми чоловічого одягу XIV – XIX століть, наведено приклади різновидів історичного чоловічого одягу, охарактеризовано особливості ліній членування та крою, застосування тканин, кольору, оздоблення тощо. Охарактеризовано зміни формоутворення чоловічого одягу XVIII – XIX ст., представлено трансформацію чоловічого костюма протягом століть.

У *третьому розділі* досліджено процеси гармонійного формоутворення чоловічого костюма як системи досягнення пропорційного устрою та рівноваженості елементів форми. Авторкою встановлено, що остання чверть XIX століття змінила підходи до розвитку стилю чоловічого одягу. Позитивним є теоретичне обґрунтування факторів, які впливали на тенденції в чоловічому одязі: глобальні явища, культурний розвиток суспільства, науково-технічний прогрес тощо. Досліджено особливості формоутворення у дизайні чоловічого костюма XX століття, визначено основні етапи та закономірності у стилістиці формоутворення чоловічого одягу XX ст. Проведено порівняльно-історичний аналіз тектоніки формоутворення чоловічого костюма як системи. Здобувачкою доведено еkleктичність моди кінця XIX століття у змішуванні нових тенденцій та повторюванні існуючих форм.

У *четвертому розділі* представлено дослідження щодо виявлення тенденцій та перспектив розвитку формоутворення чоловічого одягу. Проведений аналіз брендів чоловічого одягу дозволив систематизувати їх за принципами проєктування, виробництва та відповідності актуальним тенденціям моди на класи. Авторкою узагальнено конструктивне рішення чоловічих костюмів у XX столітті, систематизовано дизайнерські рішення стилю, форми, матеріалів; визначено основні силуетні лінії та форми крою чоловічого костюма різних стилів (США, Італія, Англія). Виявлено стрімкий розвиток стилістичного формоутворення чоловічих колекцій з середини XX ст. Досліджено особливості конструктивного формоутворення чоловічого одягу та його взаємозв'язок з властивостями текстильних матеріалів. Досліджено динаміку формоутворення чоловічого одягу XVII – початку XXI століть. Здобувачкою встановлено, що модні трансформації у формоутворенні чоловічого одягу характеризувались послідовною трансформацією та накопиченням кількісних та якісних ознак форми в просторі і часі. Досліджено розвиток форм на основі еволюції стилів для проєктування сучасних колекцій чоловічого одягу. Важливим для практичного застосування є узагальнення

основних художньо-образних особливостей чоловічого костюма XX – початку XXI ст. світових дизайнерів.

Загальні висновки по дисертації є логічними, послідовними і дають відповіді на поставлені в дисертації завдання.

Таким чином, сформульований у дисертації Навольскої Л.В. зміст відповідає меті, завданням та висновкам. Наукова обґрунтованість та достовірність положень, висновків і рекомендацій забезпечені вибором методів дослідження, достатньою теоретичною базою та вирішенням поставлених завдань.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення авторкою вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у випадках використання ідей, розробок, тверджень та інших відомостей, що не належать авторці. У рецензованій дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могло б поставити під сумнів самостійний характер виконаної авторкою дисертації.

4. Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Наукова новизна результатів полягає в поглибленні наукових досліджень у галузі сучасного мистецтвознавства з питань розвитку чоловічої моди в світовому та українському контекстах; у виявленні та систематизації історичного розвитку та генези формоутворення чоловічого одягу. Дисертанткою вперше на основі проведеного комплексного системного аналізу еволюції чоловічої моди визначено вплив культурних факторів, подій та тенденцій світової моди на художньо-образне вирішення та формоутворення як історичного, так і сучасного чоловічого костюма. Важливими для подальших досліджень є розкриті особливості формоутворення та конструктивного устрою чоловічого костюма для розробки актуальних колекцій одягу для чоловіків. Крім того, подальшого розвитку набули дослідження у галузі сучасного

мистецтвознавства з питань розвитку чоловічої моди та особливостей організації фешн-індустрії чоловічого одягу.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення і результати дослідження викладено у 11 наукових працях, серед яких 6 статей у фахових виданнях України; 2 статті у науковому виданні іншої держави. Представлені дослідження пройшли апробацію на 3 всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях. Публікації авторки за темою дисертації повно та адекватно розкривають її зміст.

6. Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Висвітлені у дисертації наукові положення, зокрема узагальнення світового та українського досвіду проєктних практик чоловічого одягу, мають важливе практичне значення та доповнюють вихідну базу даних для подальших досліджень. Основні положення та результати дисертації знайшли практичне застосування в освітньому процесі Київського національного університету технологій та дизайну, Чернівецького фахового коледжу технологій та дизайну; у виробничому процесі ТДВ «Трембіта», «ППП Магазин-ательє» (м. Чернівці) та при розробці творчих колекцій чоловічого одягу.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи Навольської Л.В., варто навести наступні зауваження:

1. В розділі 4 наведено не повний огляд моделей одягу, виготовлених українськими дизайнерами. В майбутньому доцільно провести порівняльний аналіз основних композиційних та конструктивних особливостей чоловічого костюма в творчості дизайнерів України.

2. Вважаємо за доцільне в майбутніх публікаціях провести глибокий аналіз ергономічних властивостей чоловічого одягу.

3. Висновки до розділів дисертаційній роботі та загальні висновки достатньо відповідають змісту дисертаційної роботи і отриманим результатам дослідження, проте, на наш погляд, висновки до розділу 4 можна було б представити в більш лаконічному вигляді, не повторюючи текстовий матеріал роботи.

Втім, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер та не зменшують наукової цінності дисертаційного дослідження.

8. Загальна оцінка дисертаційної роботи

У цілому дисертаційна робота Навольської Лілії Василівни на тему «Формоутворення чоловічого одягу: генеза, еволюція, сучасні тенденції» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що виконане на належному теоретичному рівні, структура та обсяг якого відповідають встановленим нормам. За актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем і практичною цінністю, а також змістом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка Навольська Лілія Василівна на основі публічного захисту заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 – Дизайн.

Рецензент:

доктор технічних наук, професор,
завідувачка кафедри мистецтва та
дизайну костюма Київського
національного університету
технологій та дизайну

Л. Пашкевич

Калина ПАШКЕВИЧ